

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o kontrole realizácie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole v školskom roku 2012/2013 v SR

Stav realizácie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu (ďalej G) a v strednej odbornej škole (ďalej SOŠ) sa kontroloval v **59** subjektoch, z toho na **30 G** (12,2 % z celkového počtu G v SR) a v **29 SOŠ** (6,2 % z celkového počtu SOŠ v SR). Zo sledovaných škôl bolo **41** štátnych, **11** cirkevných a **7** súkromných. S vyučovacím jazykom slovenským a maďarským boli **2** školy, **2** mali vyučovací jazyk maďarský a **1** bulharský. Kontrola sa vykonala aj v **2** subjektoch s bilingválnym vzdelávaním.

Pripravenosť školy na ústnu formu internej časti maturitnej skúšky

Na základe návrhov riaditeľov škôl boli v stanovenom termíne vymenovaní do školských maturitných komisií (ďalej ŠMK) i predmetových maturitných komisií (ďalej PMK) ich predsedovia, pričom viacerí predsedovia ŠMK vykonávali zároveň i funkciu predsedov PMK. V určenej lehote, ktorá nebola akceptovaná v 3 subjektoch, ustanovili riaditelia kontrolovaných G i SOŠ skúšajúcich PMK. Z dôvodu nedostatočného počtu interných kvalifikovaných učiteľov do niektorých komisií vymenovali aj pedagogických zamestnancov z iných škôl. Podmienky na vymenovanie nedodržali na G v Prešovskom kraji (skúšajúci učitelia v 1 PMK anglického jazyka a v 1 PMK nemeckého jazyka nespĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetov, z ktorých sa skúška vykonávala). Nedodržané boli tiež v škole Bratislavského kraja, v ktorej konali maturitnú skúšku (ďalej MS) žiaci bilingválneho vzdelávania z predmetu informatika (ani jeden zo skúšajúcich PMK nemal štátnu jazykovú skúšku z jazyka, v ktorom sa skúška konala a rovnako druhý vyučovací jazyk nebol ich materinským jazykom). V SOŠ pri ústnej MS z odbornej zložky o celkovom počte skúšajúcich rozhodovali špecifiká a náročnosť príslušných študijných odborov. Výnimočne riaditelia subjektov do komisií prizvali po predchádzajúcom súhlase predsedov PMK aj odborníkov z praxe, ktorí sa zúčastnili praktickej časti odbornej zložky v 1 škole a v 1 SOŠ teoretickej časti odbornej zložky. Subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy nevyužili možnosť delegovania svojich zástupcov do skúšobných komisií pre teoretickú a praktickú časť odbornej zložky MS okrem školy v Trenčianskom kraji. Prítomný zástupca stavovskej organizácie spĺňal kritériá odbornej spôsobilosti, menovací dekrét a harmonogram MS dostal zo školy včas, s obsahom maturitných tém však nebol vopred oboznámený.

Prevažne bez nedostatkov boli vyhotovené maturitné zadania jednotlivých predmetov a témy na príslušné časti odbornej zložky, dodržaný bol ich určený minimálny počet i počet samostatných úloh. Negatívne zistenia sa vyskytli v uvádzaní učebných pomôcok. Absentovali v zadaniach viacerých predmetov v 2 školách a v ďalších 2 neboli učebné pomôcky uvedené pri témach na teoretickú časť odbornej zložky, pričom nedostatkom bolo aj nezabezpečenie stanovených materiálnych podmienok v kontrolovaných študijných odboroch. V danom termíne schválili na návrh predmetových komisií riaditelia škôl a následne predsedovia PMK vypracované zadania a témy. V SOŠ riaditelia akceptovali návrhy predmetových komisií pri určovaní formy praktickej časti odbornej zložky MS. Konkrétny dátum schválenia predsedami maturitných komisií chýbal pri témach a zadaniach v subjekte Žilinského kraja, zadania v škole Bratislavského kraja nemali uvedený termín schválenia riaditeľom a zadaniam predmetu informatika na G Prešovského kraja chýbali podpisy riaditeľa i predsedu PMK.

Témy pre jednotlivé časti odbornej zložky MS na vyjadrenie vecne príslušnej stavovskej organizácii alebo profesijnej organizácii nepredložilo 16 (59 %) SOŠ. O písomné vyjadrenie žiadalo 11 (41 %) riaditeľov subjektov, pričom v ďalších 2 školách pre kontrolované študijné

odborníky vecná pôsobnosť stavovských organizácií alebo profesijných organizácií určená nebola. Oslovené organizácie sa k obsahu odbornej zložky MS vyjadrili kladne, žiadnym spôsobom nereagovala len Regionálna únia zamestnávateľov (Žilinský kraj). V jednej zo škôl žiadali o vyjadrenie po stanovenom termíne, v ďalšej predložili na vyjadrenie iba témy z praktickej časti odbornej zložky.

Výsledky klasifikácie externej časti a písomnej formy internej časti MS boli žiakom na G i v SOŠ oznámené rôznymi spôsobmi v stanovených termínoch, s výnimkou 1 školy. V kontrolovaných subjektoch si žiak so zdravotným znevýhodnením ako náhradu MS z predmetu cudzí jazyk zvolil predmet občianska náuka, ďalší žiak so sluchovým postihnutím nežiadal o vykonanie MS z iného predmetu (vykonal iba ústnu formu internej časti MS). Jazykové certifikáty ako náhrada MS z cudzieho jazyka vydané oprávnenými jazykovými školami a inštitúciami boli uznané 255 žiakom (najviac v Bratislavskom kraji).

Priebeh a organizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky

V kontrolovaných PMK predpísaný čas určený na prípravu a odpoveď žiaka pri ústnej forme internej časti maturitnej skúšky (ďalej ÚFIČ MS) bol akceptovaný, jeho dodržiavanie dôsledne sledovali predovšetkým predsedovia predmetových komisií. V časových harmonogramoch, podľa ktorých sa realizoval priebeh ústnej skúšky, boli zapracované aj úpravy podmienok pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zohľadňujúce stupeň zdravotného obmedzenia. Úpravy sa týkali hlavne trvania skúšky, v jednom prípade zväčšenia veľkosti písma zadania a povolenie používať notebook mal žiak s viacnásobným postihnutím. V škole, v ktorej skúšku vykonávali viacerí jednotlivci so zdravotným znevýhodnením (24), vyhotovili pre nich samostatný harmonogram. V sledovaných komisiách bol rešpektovaný aj povolený počet skúšaných v jednom dni.

V SOŠ boli prednostne kontrolované PMK teoretickej časti odbornej zložky MS, na G sa sledovali PMK rôznych vyučovacích predmetov. Členovia komisií vytvorili žiakom pokojné prostredie, umožnili im pri odpovedi uplatniť písomnú prípravu a učebné pomôcky. V prevažnej miere viedli so skúšanými sústavný a podnetný dialóg, poskytovali im dostatočný priestor na formuláciu odpovedí, kládli primerané náročné otázky, prípadne otázky pomocné. Vyžadovali vecnú argumentáciu, aplikovanie osvojených poznatkov, v PMK pre odbornú zložku podnecovali jednotlivcov aj na vyjadrenie skúseností získaných počas praktickej prípravy, na uplatňovanie odbornej terminológie. Žiaci zväčša reprodukovali naučené vedomosti správne, v SOŠ len niektorí preukázali schopnosť zdôvodňovať, vyjadrovať sa v súvislostiach a v ucelených prejavoch. Pôsobenie jediného delegovaného zástupcu stavovskej organizácie v predmetovej komisii bolo formálne, pri skúšaní ojedinele využil právo klásť otázky, na celkovom hodnotení sa nezúčastnil. Odborník z praxe prizvaný do PMK teoretickej časti odbornej zložky MS sa so súhlasom predsedu PMK aktívne zapájal do skúšania, na hodnotení sa nepodieľal. Na skúšaní žiakov sa podieľali tiež predsedovia komisií. Takmer vo všetkých kontrolovaných PMK riadili spôsob hodnotenia a klasifikácie tak, aby výkon jednotlivcov bol posúdený objektívne a v zmysle právnych predpisov či vopred stanovených kritérií, ktoré platné právne normy akceptovali. Hodnotenú preukázanú poznatky, zručnosti a schopnosti žiakov boli zvyčajne porovnateľné s dosiahnutými výsledkami žiakov počas štúdia. V prípadoch, že sa výrazne odlišovali, maturitné komisie pri stanovení výslednej známky zohľadnili prospech jednotlivcov počas štúdia.

K negatívnym zisteniam v kontrolovanom G prináležalo neupozornenie predsedníčky PMK slovenského jazyka a literatúry skúšajúcich učiteľov na nesprávne priradenie váh hodnotenia jednotlivým úlohám maturitného zadania (skutočnosť však neovplyvnila výsledné hodnotenie). V 1 SOŠ pravidlá hodnotenia nedodržala PMK anglického jazyka. Na základe aritmetického priemeru výsledné hodnotenie 2 žiakov bolo horšie. Predsedníčka komisie uplatnila vážený priemer pri stanovení výsledného stupňa prospechu žiakov až po upozornení školskej inšpekcie. Následne členovia komisie vykonali opravu výsledného hodnotenia jednému žiakovi, druhému stupeň prospechu nezmenili. V škole sa vyskytli nedostatky aj

v práci PMK teoretickej časti odbornej zložky, ktorá nevytvárala žiadne predpoklady na objektívne a komplexné zhodnotenie vedomostí a schopností jednotlivcov z rôznych odborných predmetov. Skúšajúci učiteľ kládol otázky zamerané na reprodukovanie elementárnych poznatkov vyžadujúce takmer výlučne len jednoslovné odpovede. Stimulačné otázky boli zadané ojedinele, od žiakov sa nevyžadovala argumentácia či využitie skúseností získaných v rámci praktického vyučovania. V ďalších 2 subjektoch výrazne negatívne vplývali na spôsob riadenia rozhovoru členov PMK odbornej zložky so skúšanými žiakmi tiež nekonzistentné podtémy v maturitných témach i absencia stanovených materiálnych podmienok a pomôcok, ktoré môže žiak používať. V inej SOŠ neboli súčasťou písomných podkladov k hodnoteniu teoretickej časti odbornej zložky stanovené kritériá.

Počas maturitných skúšok bola v školách pokojná atmosféra. Žiaci sa správali disciplinovane, dodržiavali určené pravidlá. Predsedovia ŠMK sústavne sledovali organizáciu i priebeh skúšok, kontrolovali prácu predsedov jednotlivých PMK, povinnosti stanovené školskými predpismi si plnili. V čase výkonu školskej inšpekcie v 3 SOŠ nebolo možné posúdiť ich činnosť z dôvodu, že zastávali zároveň funkciu predsedov predmetových komisií. Rovnako to nebolo možné v ďalšom subjekte, v ktorom funkciu predsedu ŠMK i PMK pre náhlu práceneschopnosť predsedu školskej komisie (menovaný bol i do funkcie predsedu predmetovej komisie), vykonával riaditeľ školy.

Iné zistenia

- Riaditeľ školy nevydal žiakom rozhodnutia o uznaní náhrady MS z cudzieho jazyka, o uznaní príslušných jazykových certifikátov im zaslal písomné oznámenia.

- Práce žiakov z písomnej formy internej časti maturitnej skúšky (ďalej PFIČ MS) z nemeckého jazyka neboli v SOŠ opravené v súlade s pokynmi NÚCEM - výsledné hodnotenie vo viacerých prípadoch nebolo potvrdené dvomi podpismi hodnotiteľov.

- Kontrola úrovne PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry na G preukázala nedôslednosť v oprave pravopisných chýb. Poukázala i na skutočnosť, že hodnotenie písomnej práce jedného žiaka nebolo v plnej miere v súlade so stanovenými kritériami. Upozornila tiež na problémy v zhode navrhovaných čiastkových hodnotení oboch hodnotiteľov.

- Kontrolou pedagogickej dokumentácie žiakov maturitnej triedy nadstavbového štúdia v študijnom odbore zdravotnícky asistent bolo v subjekte zistené, že 5 žiakov neabsolvovalo strednú zdravotnícku školu v zodpovedajúcom učebnom odbore (sanitár).

- Z dôvodu nevypracovania objektivizujúcich kritérií hodnotenia i z dôvodu výrazne nedôsledne vykonanej opravy vlastných projektov žiakov SOŠ (študijný odbor mechanik počítačových sietí) čiastkové, ale ani výsledné hodnotenia prác nezodpovedali ich skutočnej úrovni.

- Vedomosti žiakov G preukázané na ústnej maturitnej skúške z fyziky prevyšovali požadovaný štandard. V PMK fyziky maturovali aj 3 žiaci, ktorí sa zúčastnili medzinárodných súťaží v Moskve (1 z nich získal za svoj projekt diplom Laureáta od Ruskej akadémie vied) a v Phoenixe.

- Na evanjelickom lýceu odmietli členovia PMK matematiky hodnotiť a klasifikovať žiakov za účasti povereného školského inšpektora. Predsedníčka ŠMK dala pokyn predsedovi PMK na hodnotenie a klasifikáciu za prítomnosti školského inšpektora až potom, čo si oprávnenosť jeho účasti overila spolu s riaditeľkou školy u riaditeľa iného subjektu.

Záver

V súlade s právnymi predpismi sa realizovala ÚFIČ MS vo väčšine kontrolovaných subjektov. Predsedovia ŠMK i PMK boli ustanovení do funkcií v určenom termíne. Lehotu na vymenovanie skúšajúcich predmetových komisií nedodržali riaditelia v 3 subjektoch a v ďalších 2 neakceptovali zadefinované podmienky na vymenovanie (skúšajúci predmetov anglický jazyk i nemecký jazyk nespĺňali kvalifikačné požiadavky a štátna jazyková skúška

chýbala skúšajúcim učiteľom PMK informatiky, v ktorej konali skúšku žiaci bilingválneho vzdelávania). S výnimkou 1 školy stavovské organizácie alebo profesijné organizácie nevyužili možnosť delegovania svojich zástupcov za členov maturitných komisií. Rovnako výnimočne využili i riaditelia SOŠ príležitosť prizvať do maturitných komisií odborníkov z praxe (na praktickú časť odbornej zložky prizvali 2 a 1 na časť teoretickú). Maturitné zadania i témy boli vypracované v požadovanom počte, v niektorých absentovalo uvedenie učebných pomôcok, niekde i zabezpečenie stanovených materiálnych podmienok. Konkrétny termín ich schválenia predsedami predmetových komisií chýbal v 1 subjekte, v ďalšom zadania neobsahovali dátum schválenia riaditeľom a v kontrolovanom G platnosť zadania predmetu informatika nebola potvrdená podpismi predsedu PMK ani riaditeľa školy. Vecne príslušným stavovským organizáciám alebo profesijným organizáciám nepredložilo na vyjadrenie témy pre jednotlivé časti odbornej zložky 59 % riaditeľov SOŠ. O písomné vyjadrenie žiadalo 41 % z nich, pričom v jednom prípade predložili iba témy z praktickej časti odbornej zložky a 1 škola stanovený termín nedodržala. Oslovené subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy (okrem 1) zaujali stanovisko k obsahu odbornej zložky maturitnej skúšky, ich vyjadrenia boli kladné.

Podľa vopred vyhotovených časových harmonogramov, v ktorých bol dodržaný počet skúšaných v jednom dni, akceptované boli úpravy podmienok pre žiakov so zdravotným znevýhodnením aj trvanie ústnej skúšky, sa organizoval a realizoval celý priebeh ÚFIČ MS. Členovia komisií vytvorili žiakom pokojné, ničím nerušené prostredie. Zväčša v primerane náročnom, sústavnom, podnetnom dialógu im vytvárali priestor na premyslenú formuláciu odpovedí a zvyčajne im umožnili naučené vedomosti prezentovať v súvislejších prejavoch. Právo klásť otázky vyžil v kontrolovanej maturitnej komisii odborník z praxe, žiadnym spôsobom ho neuplatnil delegovaný zástupca stavovskej organizácie. Do skúšania jednotlivcov sa zapájali i predsedovia predmetových komisií, ktorí zároveň riadili spôsob hodnotenia a klasifikácie žiakov. Negatívne zistenia v ich činnosti súviseli v 2 PMK s nesprávnym priradením váh hodnotenia jednotlivým úlohám maturitných zadaní a s neuplatnením váženého priemeru pri stanovení výsledného stupňa hodnotenia žiakov. V ďalších 3 PMK teoretickej časti odbornej zložky sa nedostatky vyskytli predovšetkým v spôsobe riadenia dialógu členov komisie so žiakmi, ktorý neumožňoval objektívne a uceleným spôsobom zhodnotiť ich vedomosti a schopnosti. V inej SOŠ stanovené kritériá hodnotenia neboli súčasťou písomných podkladov k hodnoteniu teoretickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky.

V čase výkonu školskej inšpekcie sa v sledovaných subjektoch žiaci správali v súlade so stanovenými pravidlami, nevyskytli sa situácie, ktoré by rušivým spôsobom ovplyvnili priebeh ústnych maturitných skúšok. Predsedovia ŠMK vykonávali činnosti stanovené školskými predpismi bez zistených nedostatkov, v 1 subjekte nemal predseda školskej komisie vedomosť o oprávnenej účasti povereného školského inšpektora v PMK pri klasifikácii a hodnotení žiakov.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- predložiť v určenom termíne vecne príslušnej stavovskej organizácii alebo profesijnej organizácii na vyjadrenie témy pre jednotlivé časti odbornej zložky maturitnej skúšky

Okresný úrad

- zabezpečiť vymenovanie predsedov ŠMK a PMK každý rok na inú strednú školu
- iniciovať spoluprácu SOŠ so subjektmi koordinácie odborného vzdelávania a prípravy v oblasti spracovania tém pre jednotlivé časti odbornej zložky maturitnej skúšky a v oblasti účasti zástupcov stavovskej alebo profesijnej organizácie na odbornej zložke maturitnej skúšky

- vymenovať nového predsedu ŠMK v prípade, ak jeho neprítomnosť na ÚFIČ MS trvá dlhšie ako jeden deň

Metodicko-pedagogickému centru

- organizovať funkčné vzdelávanie pre riaditeľov škôl v čase mimo konania ústnych maturitných skúšok